

Nr. 8(178)

Bazūne

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2026. gada 3. augusts

LAIKS UN PAVEIKTAIS

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

Laiks nav konstanta vienība. Tā ir kustība uz priekšu. Laika apjoms visiem

ir viens, taču noteiktā periodā paveiktais gan ir atkarīgs tikai no paša. Arī mēs neļauj laikiem virzīties bez mērķa. Tāpēc esam ieviesuši jaunu pakalpojumu, par ko lasiet Uģa Skujas rakstā.

BIBLIOTĒKAS ZIŅAS

DIGITĀLĀS BRAILA GRĀMATAS

Uģis Skuja

direktora vietnieks skaņu ierakstu un IT jautājumos

Sākot ar 2026. gada maiju, Latvijas Neredzīgo bibliotēka piedāvā jaunu lasīšanas iespēju — grāmatas Braila rakstā lasītājiem pieejamas ne tikai drukātā formātā, bet arī digitālā Braila formātā (BRF). Tas ir nozīmīgs jaunums, kas paplašina Braila grāmatu pieejamību un dod lasītājiem vēl vienu iespēju izvēlēties sev ērtāko lasīšanas veidu.

Daudziem Braila grāmatas saistās ar apjomīgiem drukātiem sējumiem. Šādas grāmatas ir ļoti nozīmīgas un arī turpmāk būs pieejamas lasītājiem, taču līdzās drukātajam Brailam bibliotēka tagad piedāvā arī digitālo Brailu, ko iespējams lasīt ar Braila displeju jeb Braila rindu.

Braila displejs ir ierīce, kas digitālā tekstā esošo informāciju attēlo Braila rakstā. Uz displeja ar kustīgu tapiņu palīdzību veidojas Braila raksta zīmes, kurās lasītājs var sataustīt ar pirkstiem. Lasot tekstu tālāk, zīmes displejā mainās, tādējādi vienā kompaktā ierīcē var lasīt dažādus tekstus, tostarp arī grāmatas.

BRF ir digitālā Braila faila formāts, kas ļauj tekstu lasīt ar Braila displeju vai citām piemērotām ierīcēm un programmām. Lasītājam nav jāsaņem grāmata drukātā veidā — to var saņemt kā datni. Digitālā Braila grāmata var sastāvēt no viena vai vairākiem BRF failiem. Tas atkarīgs no tā, cik sējumos konkrētā grāmata sagatavota Braila rakstā. Ja grāmatai ir viens sējums, tā parasti ir viens BRF fails. Ja grāmata sastāv no vairākiem sējumiem, tad visi faili tiek ievietoti vienā ZIP arhīvā. Pirms grāmatas kopē-

šanas Braila displejā, ZIP arhīvs ir jā-atarhivē, lai būtu pieejami atsevišķie BRF faili. Šādas datnes parasti ir ne-
lielas — bieži vien mazākas par 1 MB. Tāpēc tās iespējams ērti nosūtīt uz e-
pastu vai iekopēt zibatmiņā.

Digitālās Braila grāmatas ir pieejamas
visiem lasītājiem, kuriem ir tiesības iz-
mantot pielāgoto literatūru. Lasītājs var
izvēlēties sev piemērotāko veidu: sa-
ņemt grāmatu klātienē drukātā Braila
rakstā vai saņemt to klātienē vai attālināti
digitālā Braila formātā. Klātienē bibliotē-
kas darbinieki var palīdzēt ar failu kopē-
šanu Braila displejā.

Digitālais Brails īpaši noderīgs ir lasī-
tājiem, kuri ikdienā jau izmanto Braila
displeju darbam, mācībām vai saziņai.
Tas ir arī ērts risinājums gadījumos, kad
drukātā Braila grāmata ietilpst vairākos
lielos sējumos, bet lasītājs vēlas grāma-
tu izmantot kompaktākā veidā. Svarīgi
uzsvērt, ka digitālās Braila grāmatas ne-
aizstāj drukātās Braila grāmatas. Tās ir
papildu iespēja. Vienam lasītājam ērtāks

būs drukātais Brails, bet citam — digitā-
lais Brails. Bibliotēkas mērķis ir piedāvāt
dažādus risinājumus, lai katrs lasītājs
varētu izvēlēties sev piemērotāko.

Pašlaik lasītājs vēl nevar pats lejup-
ielādēt digitālās Braila grāmatas sistēmā
BALSS, taču bibliotēkas mērķis ir nākot-
nē šādu iespēju nodrošināt. Līdz tam,
par digitālo Braila grāmatu saņemšanu
jāsazinās ar mūsu bibliotēkas lasītāju
apkalpošanas nodaļu.

No maija digitālā Braila formātā tiek
sagatavotas jaunās Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas izdotās Braila raksta grāma-
tas. Pakāpeniski plānots sagatavot arī
agrāk izdotās Braila grāmatas, lai arī tām
nodrošinātu digitālo piekļuvi.

Digitālais Brails ir vēl viens solis ceļā
uz plašāku informācijas pieejamību. Tas
saglabā Braila raksta būtību un nozīmi,
vienlaikus izmantojot digitālās vides
priekšrocības. Mūsu bibliotēkai tas nozī-
mē jaunu pakalpojumu attīstību, bet lasī-
tājiem — lielāku izvēles brīvību un ērtāku
piekļuvi grāmatām Braila rakstā.

ANITA MUITNIECE UN VIŅAS GRĀMATAS

Gundega Tabaka

LAN vecākā bibliotekāre

Jūnijā mūsu bibliotēka aicināja uz sir-
snīgu tikšanos ar tulkotāju un audiogrā-
matu ielasītāju Anitu Muitinieci.

Viņa ir pieredzējusi tulkotāja no vācu
valodas, kuras tulkojumā latviešu lasītāji
ir iepazinuši daudzu autoru darbus. Tik-
šanās laikā bija iespēja uzzināt vairāk
par grāmatas «Novecot» tapšanu latvie-
šu valodā, audiogrāmatas ieskaņošanas
procesu, kā arī tulkotājas ikdienu un vi-
ņas grāmatu pasauli. Sarunā pieskāra-
mies jautājumam par dzīves pieredzi,

novecošanas tēmu un grāmatu spēju ie-
dvesmot lasītāju dažādos dzīves pos-
mos.

*«Ko tagad ar mani dara vecums? Man
nav ne jausmas. Es tikai zinu, ka to pie-
ņemu, nenoliedzu un nemēģinu izlikties
jaunāka nekā esmu. Turklāt neuzskatu,
ka vecumā dzīve ir mazāk vērtā.»* (Elke
Heidenreih)

Vācu rakstnieces, žurnālistes un lite-
ratūrkritiķes Elkes Heidenreih grāma-
ta «Novecot» pārsvarā tiek vērtēta kā
dzīvesgudra, personiska, ironiska un ie-
drošinoša pārdomu grāmata par nove-
cošanu. Uzsvars ir uz autores pieredzes

vērtību, samierināšanos ar vecumu un spēju saglabāt piepildītu dzīvi.

«Ak jā, jaunība būtu skaista, ja vien tā pienāktu mazliet vēlāk un mēs jau būtu mazliet gudrāki, vai ne? Tā tika gandrīz vai izšķiesta puišu dēļ! Skolas laiks šķiet nebeidzams, studiju laiks — nogurdinošs, gudrības torņi — tik bezgala tālu: mazumiņš naudas, daudzi slikti apmaksāti darbi, draņķīgas studentu kopmītnes, nogurdinoši semināru uzdevumi universitātēs, kurās strādā autoritāri profesori.» (Elke Heidenreih)

Līdzās atzinībai par autores literārajiem citātiem un atklātībai bieži tiek izcelta arī grāmatas strīdīgā puse — autores tonis ir ass un viņas uzskati ne visiem pieņemami.

«Jaunībā mana dzīve pacēlās kā kalns, un es ilgi meklēju to šauro ceļu pa kuru iet, lai šo kalnu pieveiktu. Un tikai tad, kad jau studēju, es sapratu: šis! Šis ir mans ceļš! Pieņemu dažus aplamus lēmumus, izraisīju rūgtuma pilnu šķiršanos, gāju maldu ceļus gan profesionālajā, gan privātajā dzīvē, un te nu tas bija — tas tumšais mežs, kuram jālaužas cauri, lai atkal nonāktu gaismā. Taču visa šī pieredze man iemācīja, ka dzīve ir kļūdu virkne un, kad tās beidzas, beidzas viss. Jo pēc katras kļūdīšanās dzīve rit tālāk, arvien ir jauni ceļi un risinājumi. Un reizēm — esmu iemācījusies arī

to — vajag vienkārši palaist visu vaļā un nedarīt neko. To kolosāli formulējusi mana draudzene Dorisa Derī: «Kāda gan jēga dzīvei, ja neatļaujamies iekrist zālē?»» (Elke Heidenreih)

Šīs grāmatas un vēl vismaz 50 dažādu citu autoru darbus tulkojāja Anita Mui-
tiniece studējusi vācu filoloģiju Latvijas
Universitātē un ilgu gadu strādājusi
par vācu valodas skolotāju. Viņa ir nozīmīga latviešu tulkojāja, kas latviešu lasītājiem piedāvā galvenokārt mūsdienu vācu literatūru — gan romānus, gan populārzinātniskus darbus.

Anitas tulkojumi aptver dažādus žanrus: vēsturiskus un psiholoģiskus romānus, mūsdienu dižpārdokļus un dokumentālo literatūru.

Anita mūsu lasītājiem atpazīstama arī kā audiogrāmatu «balss», jo LNerB Skaņu studijā ielasījusi ne tikai mūsu bibliotēkas krājumā esošās pašas tulcotās grāmatas, bet arī dažādu citu tulkojumu veikumus. Anitas darbs ir kā tilts starp autoru un lasītāju, starp vācu valodu un latviešu valodu. Pateicoties tulkojājam, grāmata iegūst jaunu elpu, jaunu skanējumu un nonāk pie lasītājiem vēl tuvāk.

«Ilgi dzīvot grib visi, bet novecot — neviens. Absurda pretruna, kuras izraisītās ciešanas ir pavisam reālas.» (Elke Heidenreih)

IESKATS GRĀMATĀ

TĒVS

Dina Kāgane-Kovaļova
diktore

Audiogrāmatu sagatavošanā ir nonākusi Ingas Žoludes grāmata «Tēvs». Intervijā Latvijas Radio rakstniece saka:

«Šis ir autobiogrāfisks romāns, kas paliek simtprocentīgi robežās par personīgo, te literatūras jeb izdomātā principā nav, izņemot to, ka ir izmantoti rakstnieka paņēmieni, kurus es no sevis nevaru izdzīt ārā.» Rakstniece dzimusi 1984. ga-

dā, taču stāstot atkāpjas tālākā pagātnē, ietverot arī savu vecāku un vecvecāku jaunību. Atmiņas par Padomju gadiem aprakstītas caur priekšmetiem (fotoaparāts, tepikis, sekcijs, servīze, glezna, skulptūra, vilciens...). Tās nav naivas vai humoristiskas, bet taustāmas un atkailinātas. Uz grāmatas vāka ir tumši sarkanu neļķu klājiens, par ko rakstniece teic, ka vāks ir stāsta vizītkarte un neļķe simbolizē konkrētas paaudzes laiku. Rakstot šaubījusies, kurš gan gribēs lasīt kaut ko tik personisku, taču šī ir grāmata, par ko Inga saņēmusi visvairāk atsauksmju no lasītājiem.

Grāmatas galvenā varone Agnese šķetina savas ģimenes atmiņu pavedienus, meklē atbildes uz jautājumiem par savu piederību un iederēšanos laikā. Agneses mamma ir latviete, tētis ir krievs. Agnese ir vidutājs starp šīm divām atšķirīgajām un savienotajām pasaulēm. Meitene uzņemas izstāstīt savas ģimenes vēsturi, kad viņas tētis saslimst ar Alcheimera slimību, zaudē atmiņu un spēju izteikties.

«Atmiņās slēpjas materiāls mūsu pašizpratnei. Zūdot atmiņām, cilvēks aizvien sliktāk uztver sevi. It kā pazaudē sevis daļas. Pazaudē pasaules daļas un pat labi pazīstamā vidē sāk justies kā pazudis un apmaldījies. Šajā mājā Agnese piedzīvoja savu bērnību, Babas nāvi, tēta slimību. Vieta kā nesacietējis akmens,

kurā viss sasūcas. Iesūcies sienās. Kā Agneses šķībās klavierspēles skaļākie akordi, kā krievu radio, kas ziņo par Maskavas laiku, kā Babas dziedātā latviešu tautasdziesma «āvu, āvu baltas kājas». Vai tā bija viņas tauta? Šai ģimenei it kā cauri iet robežstabi, kas to sadala divās daļās — latvieši un krievi. Krievi un ukraiņi. Veselie un neprātīgie.»

Cilvēka mūžs var būt papildīts ar ļoti pretrunīgu pieredzi, līdzās var pastāvēt gan mīlestība, gan nicinājums; gan rūpes, gan iznīcināšana, un izšķirošs kļūst jautājums: kā šo pieredzi apvienot veselā kodolā? Atcerēšanās un aizmirstana kļūst par romāna vadošo motīvu. Grāmatas pēcvārdā vēsturnieks Kaspars Zellis raksturo selektīvo atmiņu jeb izvēli starp atmiņām. Kurus pārdzīvojumus saglabāt, bet kurus izslēgt no apziņas? *«Ja mēs, retoriski, no sava atmiņu mantojuma izvelkam tikai deportētās vecmāmiņas stāstu, bet aizmirstam kompartijas biedra vectētiņa dzīves gājumu, tad neko daudz mēs no sava mantojuma nesam izmantojuši. Un, iespējams, Alcheimers nav tikai grāmatas varoņa diagnoze — tā simboliski rāda arī to, ka arī mēs daudz ko aizmirstam.»*

Ģimene veidojas no neskaitāmiem dzimtas koka atzarojumiem, kurus atklāt un izpētīt ir liela drosme. Šis romāns «griež» dziļi un pamatīgi.

Patīkamu lasīšanu!

The logo for Bazūne, featuring the word 'Bazūne' in a stylized, handwritten font with a graphic element above it resembling a folded piece of paper or a stylized 'B'.

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avīzīte**

Izdota Braila un pielāgotās drukas nodaļā. Iznāk reizi mēnesī.
Redaktore Gunta Bite.
E-pasts: gunta.bite@lnrb.gov.lv
Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā *Digitālā bibliotēka*
Tālr. 67522131

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.
Par publikācijām atbildīgi paši autori.